

ГЕОПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Геополітична стратегія України у сучасному міжнародному середовищі формується під впливом трансформацій глобальної безпеки, поглиблення регіональних конфліктів та необхідності посилення стійкості демократичних держав Центрально-Східної Європи. Після 2014 року, а особливо після повномасштабної агресії Російської Федерації, українська держава здійснила докорінний перегляд своїх зовнішньополітичних орієнтирів та безпекових підходів, утвердивши курс на повну інтеграцію до Європейського Союзу та євроатлантичної системи безпеки. У цих умовах стратегічні інтереси України полягають у поєднанні внутрішнього зміцнення державності зі створенням стійких міжнародних механізмів, здатних гарантувати захист від зовнішніх загроз та забезпечити довгострокову стабільність.

Європейська система безпеки перебуває у процесі глибокої трансформації, що пов'язано з руйнуванням моделі після холодної війни, ослабленням багатосторонніх інституцій та переформатуванням геостратегічного простору. Україна посідає центральне місце у процесі цих геополітичних змін. Війна на її території стала головним каталізатором перегляду політик безпеки у Європейському Союзі та НАТО, змусила європейські держави збільшити інвестиції в оборону, активізувати співпрацю у сфері оборонних технологій та зміцнити механізми колективної стійкості. У таких умовах українська держава виступає не тільки об'єктом підтримки, але й важливим суб'єктом, що формує нову архітектуру європейської безпеки[8].

Геополітична стратегія України ґрунтується на кількох ключових засадах. Центральним елементом є інтеграція до Європейського Союзу, що розглядається не лише як цивілізаційний вибір, але і як основа довгострокової безпеки. Європейський Союз у сучасному вигляді стає не лише економічним союзом, але й політичною спільнотою, яка поступово посилює оборонні інструменти, формує стратегічну автономію та створює спільні механізми реагування на кризи. Україна бере активну участь у цих процесах і поступово інтегрує власну систему безпеки до європейського

оборонно інституційного простору. Це проявляється у розвитку оборонно промислового партнерства, участі в програмних ініціативах ЄС та політичному закріпленні європейського курсу в Конституції України[6].

Другим фундаментальним компонентом геополітичної стратегії є взаємодія з НАТО. Упродовж останнього десятиліття Україна поступово наблизилася власні стандарти оборонного управління до норм Альянсу, що відображено у реформуванні сектору безпеки, модернізації Збройних сил, впровадженні стандартів сумісності та посиленні інституційної співпраці з державами членами НАТО. Військова допомога, обмін розвідданими, логістичне забезпечення, тренування та підтримка у сфері кібербезпеки стали елементами нової якості партнерства. Водночас Україна формує стратегію, спрямовану на забезпечення незворотності курсу на НАТО, оскільки саме колективні гарантії безпеки здатні забезпечити стійкий мир та стримування зовнішніх загроз[4].

Особливе місце у системі європейської безпеки займає Чорноморський регіон. Україна розглядає його як стратегічний простір, де перетинаються інтереси ключових міжнародних акторів та де формується баланс сил між демократіями і державами, що використовують військову силу як інструмент геополітичного впливу. Контроль над морськими шляхами, захист портової інфраструктури, свобода судноплавства, продовольча безпека та енергетична логістика є визначальними напрямками політики України у Чорноморському регіоні[6]. Після 2022 року значення цього простору зросло, оскільки саме тут втілюється співпраця України з європейськими партнерами у сфері морської безпеки, відновлення транспортних коридорів, захист критичної інфраструктури та розбудова нових форматів регіональної взаємодії.

Важливим напрямом геополітичної стратегії України є розвиток регіональних партнерств. Формування альянсів із Польщею, країнами Балтії, Румунією, Чехією та Словаччиною створює пояс стійкості вздовж осі Північ-Південь, яка сьогодні є ключовою у системі стримування російської агресії. Спільні оборонні програми, взаємодія у межах Люблінського трикутника, посилення транскордонної інфраструктури, координація енергетичної політики та спільна участь у плануванні відбудови України формують новий простір центральноєвропейської солідарності[5]. Україна поступово інтегрується в систему політичних та безпекових альянсів, що забезпечують їй стратегічну підтримку у межах ширшої європейської спільноти.

Реформування національної системи безпеки є внутрішньою складовою зовнішньої геополітичної стратегії. Це охоплює зміцнення оборонно

промислового комплексу, розвиток високо технологічних оборонних рішень, модернізацію системи управління військами, посилення кіберзахисту, реформування сектору розвідки та розбудову стійких інституцій. Ці процеси спрямовані на забезпечення довгострокової стійкості держави та формування умов, за яких Україна зможе функціонувати як гарант регіональної стабільності у Східній Європі.

Стратегічним виміром європейської безпеки є питання енергетичної та економічної стійкості. Україна відіграє ключову роль у формуванні нових енергетичних маршрутів, що з'єднують Чорноморський простір, Центральну Європу та Балкани[10]. Розширення можливостей електроенергетичного експорту, інтеграція до європейської енергосистеми ENTSO E, розвиток альтернативної енергетики та модернізація газотранспортної інфраструктури зміцнюють енергетичну безпеку регіону. Економічна взаємодія з Європейським Союзом у сфері торгівлі, логістики, інновацій та оборонних технологій створює підґрунтя для довгострокового партнерства, що має стратегічне значення як для України, так і для європейських держав[9].

У ширшому контексті геополітична стратегія України ґрунтується на поєднанні політичної єдності, економічної інтеграції, оборонної взаємодії та інституційної стійкості. Україна стає невід'ємною частиною європейської системи безпеки та водночас чинником її оновлення. Європейські держави визнають, що без стабільної та сильної України неможливий повноцінний мирний порядок у Європі. Війна істотно трансформувала геополітичну реальність, і Україна опинилася в центрі формування майбутньої архітектури міжнародної безпеки[7].

У підсумку геополітична стратегія України у системі європейської безпеки має комплексний характер та охоплює політичну, воєнну, економічну, регіональну та інституційну складові. Вона формує нове бачення ролі України як активного суб'єкта європейської безпеки, здатного впливати на міжнародні процеси, зміцнювати регіональну стабільність та інтегруватися до провідних світових структур. Значення України для безпеки Європи зросло настільки, що її участь у стратегічних рішеннях стала необхідною умовою ефективного функціонування європейської та євроатлантичної системи. Перспективи інтеграції України до ЄС і НАТО визначатимуть траєкторію розвитку всієї регіональної архітектури безпеки та сприятимуть формуванню нової моделі стійкої й захищеної Європи.

Список використаних джерел: 1. Шульга М. А. Геополітика : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2017. 239 с. 2. Лазебник Л.Л, Прушківська Е. В. Європейська інтеграція : навч. посіб. Держ.

фіск. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2015. 271 с. 3. Основи європейської та євроатлантичної інтеграції України: навч. посіб. / В.В.Говоруха, В.Г.Бульба, Ю.П.Сурмін та ін.; За заг. ред. академіка НАН України В.П. Горбуліна. Київ: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2006. 416 с. 4. Кривцова В.М. Теорії та стратегії європейської інтеграції : навч. посіб. / за заг.ред. М.Бойцуна, О.Рудіка, Я.Мудрого. Київ : Вид-во «Міленіум», 2009. 142 с. 5. Прокопенко Л. Л. Вступ до європейської інтеграції : навч. посіб. / за заг.ред. М.Бойцуна, О.Рудіка. Київ : Вид-во «Міленіум», 2009. 334 с. 6. Дністрянський М. С. Геополітика : навч. посіб. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 434 с. 7. Офіційний веб-сайт Інституту Євроатлантичного співробітництва. Доступний з <https://ieac.org.ua> 8. Офіційний веб-сайт Центру європейських і міжнародних досліджень Доступний з <https://ceis.kiev.ua> 9. Офіційний веб-сайт Українсько-європейського консультативного центру (UEPLAC). Доступний з <https://ueplac.kiev.ua> 10. Офіційний веб-сайт Центру досліджень європейської політики Доступний з <https://ceps.be>